

Cuprins

Abrevieri.....	19
Titlul III. Moștenirea testamentară	21
Capitolul I. Reguli generale cu privire la moștenirea testamentară	21
<i>Secțiunea I. Noțiunea de „testament”. Condiții de validitate</i>	<i>21</i>
§1. Definiția, caracterele juridice și cuprinsul testamentului	21
90. Precizări prealabile	21
91. Definiția legală a testamentului	23
92. Caractere juridice	24
93. Conținutul testamentului.....	26
94. Concluzii privind noțiunea de „testament”	31
95. Interpretarea testamentului	34
§2. Condițiile de fond pentru validitatea testamentului	40
96. Precizări prealabile	40
A. Capacitatea	41
97. Regula.....	41
98. Incapacitățile de a dispune.....	41
99. Momentul în funcție de care se apreciază capacitatea de a dispune prin testament.....	45
100. Sancțiunea incapacității legale de a dispune prin testament.....	45
101. Incapacități de a primi prin legate.....	46
102. Momentul în funcție de care se apreciază incapacitatea de a primi prin legat și sancțiunea aplicabilă	54
B. Consimțământul.....	55
103. Reguli aplicabile	55
104. Existența discernământului – condiție pentru încheierea valabilă a testamentului.....	56
105. Consimțământul viciat parțial	58
106. Dolul	58
107. Sancțiunea.....	60

C. Obiectul și cauza	61
108. Precizări prealabile	61
109. Obiectul.....	62
110. Cauza.....	62
§3. Condiții generale de formă pentru validitatea testamentului	64
111. Precizări prealabile	64
112. Forma scrisă.....	65
113. Forma actului separat. Interzicerea testamentului reciproc	68
114. Sancțiunea nerespectării condițiilor de formă.....	70
115. Limitări ale efectelor nulității absolute și derogări	70
<i>Secțiunea a II-a. Diferite feluri de testamente. Condiții speciale de formă</i>	<i>74</i>
116. Enumerare.....	74
§1. Testamentele ordinare	76
A. Testamentul olograf.....	76
117. Noțiune	76
118. Avantaje și inconveniente	77
119. Scrierea	77
120. Data.....	81
121. Semnătura	83
122. Formalități ulterioare decesului testatorului	85
123. Forța probantă.....	86
123.1. Scrierea și semnătura	86
123.2. Data.....	87
B. Testamentul autentic	88
124. Noțiune. Reglementare	88
125. Avantaje și inconveniente	89
126. Autentificarea.....	91
127. Forța probantă.....	96
128. Înregistrarea testamentului autentic	97
§2. Testamentele privilegiate	99
129. Noțiune	99
130. Felurile testamentelor privilegiate	99

130.1. Testamentul întocmit în împrejurări excepționale	99
130.2. Testamentul naval și aeronautic.....	100
130.3. Testamentul militarilor	101
130.4. Testamentul celor internați într-o instituție sanitară.....	101
131. Reguli comune testamentelor privilegiate	102
§3. Alte forme testamentare	103
132. Considerații preliminare	103
A. Testamentul având ca obiect sume de bani, valori sau titluri de valoare	104
133. Reglementarea anterioară adoptării noului Cod civil	104
134. Testamentul sumelor și valorilor depozitate în sistemul noului Cod civil.....	106
B. Testamentul făcut de un cetățean român în străinătate.....	113
135. Reglementare	113

Capitolul II. Regimul juridic al principalelor dispoziții testamentare

testamentare	115
<i>Secțiunea I. Legatul</i>	<i>115</i>
§1. Noțiunea de „legat”. Desemnarea legatarului	115
136. Noțiunea de „legat”.....	115
137. Desemnarea legatarului.....	116
§2. Clasificarea legatelor.....	119
138. Criterii de clasificare.....	119
A. Clasificarea legatelor după obiectul lor	119
139. Feluri.....	119
I. Legatul universal.....	120
140. Noțiune	120
141. Precizări pentru unele ipoteze speciale	121
II. Legatul cu titlu universal	123
142. Noțiune	123
143. Precizări	123
III. Legatul cu titlu particular	125
144. Noțiune	125
145. Varietăți de legate cu titlu particular.....	127
146. Legatul uzufructului.....	131

147. Legatul bunului altuia (art. 1.064 C. civ.).....	132
148. Legatul bunului indiviz.....	134
B. Clasificarea legatelor în funcție de modalități	136
149. Legatul pur și simplu	136
150. Legatul cu termen	137
151. Legatul sub condiție.....	138
152. Legatul cu sarcină (<i>sub modo</i>).....	140
152.1. Sarcina excesivă a legatului cu titlu particular	143
153. Revizuirea condițiilor și a sarcinilor	143
153.1. Condiții	143
153.2. Soluționarea cererii de revizuire	147
153.3. Înlăturarea efectelor revizuirii	149
153.4. Unele aspecte de ordin procedural.....	150
§3. Unele aspecte comune privind efectele legatelor	151
154. Regimul fructelor bunurilor ce constituie obiectul legatului	151
155. Cheltuielile predării legatului	152
§4. Ineficacitatea legatelor	153
156. Noțiune. Cauze.....	153
A. Nulitatea legatelor.....	154
157. Regim juridic	154
B. Revocarea legatelor.....	155
158. Considerații generale	155
a. Revocarea voluntară	155
159. Reglementare. Noțiune	155
160. Revocarea voluntară expresă (directă).....	156
161. Revocarea voluntară tacită (indirectă)	158
161.1. Întocmirea unui testament nou (ulterior)	159
161.2. Distrugerea, ruperea sau ștergerea testamentului olograf.....	164
161.3. Înstrăinarea voluntară a bunului ce constituie obiectul unui legat cu titlu particular	168
161.4. Distrugerea voluntară de către testator a bunului ce constituie obiectul legatului cu titlu particular	174
162. Retractarea revocării voluntare	174

b. Revocarea judecătorească.....	176
163. Noțiune. Cauze.....	176
164. Revocarea legatului pentru neîndeplinirea sarcinii.....	178
165. Revocarea legatului pentru ingratitude.....	180
C. Caducitatea legatelor.....	183
166. Noțiunea de „caducitate”. Deosebirea față de nulitate și revocare.....	183
167. Cazurile de caducitate.....	183
168. Decesul legatarului.....	184
169. Incapacitatea legatarului de a primi legatul.....	187
170. Nedemnitătea legatarului.....	187
171. Renunțarea legatarului la legat.....	188
172. Legatarul decedează înaintea împlinirii condiției suspensive ce afectează legatul, dacă aceasta avea un caracter pur personal.....	188
173. Pierirea totală a bunului care formează obiectul legatului.....	189
174. Regimul legatului-sarcină.....	192
D. Destinația bunurilor care au constituit obiectul unui legat ineficace.....	193
175. Regula.....	193
176. Excepții.....	195
176.1. Substituția vulgară.....	195
176.2. Legatul conjunctiv și dreptul de acrescământ.....	195
176.2.1. Condițiile pentru a opera dreptul de acrescământ.....	196
176.2.2. Modul în care operează dreptul de acrescământ.....	198
<i>Secțiunea a II-a. Dezmoștenirea (exheredarea)</i>	199
177. Noțiune.....	199
178. Feluri.....	201
178.1. Dezmoștenirea directă.....	201
178.2. Dezmoștenirea indirectă.....	202
178.3. Dezmoștenirea sancțiune.....	203
179. Efecte.....	205
180. Nulitatea dezmoștenirii.....	210

<i>Secțiunea a III-a. Execuțiunea testamentară</i>	211
§1. Noțiunea și natura juridică a execuțiunii testamentare.....	211
181. Noțiune	211
182. Natură juridică	212
182.1. Asemănări.....	213
182.2. Deosebiri.....	215
§2. Atribuțiile (puterile) executorului testamentar	216
183. Limitare prin lege.....	216
184. Dreptul de administrare	216
185. Puterile executorului testamentar.....	217
§3. Încetarea execuțiunii testamentare	220
186. Cazuri de încetare a execuțiunii testamentare.....	220
187. Obligația de a da socoteală	220
188. Răspunderea executorului testamentar	221

Capitolul III. Limitele dreptului de dispoziție asupra moștenirii	222
189. Considerații introductive.....	222

<i>Secțiunea I. Oprirea actelor juridice asupra unei moșteniri nedeschise, viitoare</i>	223
190. Reglementare. Noțiune	223
191. Condiții	225
192. Sancțiunea aplicabilă	230

<i>Secțiunea a II-a. Oprirea substituțiilor, în general.</i> <i>Admisibilitatea în noul Cod civil a substituțiilor fideicomisare și a liberalităților reziduale</i>	234
193. Preliminarii. Considerații de ordin istoric.....	234
194. Substituțiile fideicomisare în sistemul Codului civil de la 1864	237
194.1. Elementele caracteristice ale substituției fideicomisare.....	238
194.1.1. Liberalități succesive având același obiect.....	238
194.1.2. Conservarea bunului care forma obiectul legatului.....	238

194.1.3. Stabilirea de către dispunător a ordinii succesorale pentru cazul morții gratificatului	239
194.2. Sancțiunea aplicabilă	239
194.3. Substituția vulgară	242
194.4. Dubla liberalitate în uzufruct și nuda proprietate ...	242
195. Substituțiile în sistemul noului Cod civil. Preliminarii..	243
196. Noțiunea „substituției” în noul Cod civil.....	246
197. Substituția fideicomisară în noul Cod civil.....	248
197.1. Noțiune	248
197.2. Elementele caracteristice ale substituției fideicomisare.....	248
197.2.1. Existența a două liberalități succesive având același obiect	248
197.2.2. Existența unei sarcini a instituitului constând în obligația de a administra bunurile care constituie obiectul liberalității și de a le transmite, la decesul său, substituitului	248
197.2.3. Liberalitatea consimțită în favoarea substituitului urmează să se execute doar la decesul instituitului	249
197.3. Regimul juridic al substituției fideicomisare	250
197.3.1. Problema incapacităților	250
197.3.2. Aplicarea dispozițiilor referitoare la fiducie...	250
197.3.3. Efectele cu privire la bunurile care constituie obiectul liberalității	253
197.3.4. Drepturile substituitului	256
197.3.5. Intangibilitatea rezervei instituitului.....	257
197.3.6. Ineficacitatea substituției	257
198. Liberalitățile reziduale	259
198.1. Noțiune	259
198.2. Regimul juridic al liberalităților reziduale.....	259
198.2.1. Dreptul de dispoziție al instituitului. Interdicția de a dispune cu titlu gratuit.....	259
198.2.2. Independența patrimonială a instituitului	261
198.2.3. Aplicarea regulilor substituției fideicomisare....	262

<i>Secțiunea a III-a. Oprirea liberalităților care încalcă rezerva</i>	
<i>succesorală</i>	263
§1. Rezerva succesorală și cotitatea disponibilă	263
199. Considerații preliminare	263
200. Noțiunea de „rezervă succesorală” și de „cotitate disponibilă”	264
201. Justificarea rezervei succesorale	266
§2. Caracterele juridice ale rezervei succesorale	269
202. Rezerva este o parte din bunurile moștenirii	269
203. Caracterul imperativ (de ordine publică) al rezervei	270
204. Caracterul propriu al dreptului la rezervă	271
205. Dreptul la rezervă în natură	272
206. Caracterul individual al rezervei	273
207. Problema indisponibilității rezervei	274
§3. Moștenitorii rezervatari	275
208. Precizări prealabile	275
A. Rezerva descendenților	276
209. Noțiunea de „descendenți”	276
210. Cuantumul rezervei descendenților	277
211. Problema descendenților decedați la data deschiderii moștenirii sau care sunt nedemni ori renunțatori	277
211.1. Descendenții decedați	278
211.2. Descendenții nedemni sau renunțatori	278
B. Rezerva ascendenților privilegiați (părinților)	282
212. Noțiunea de „părinți”	282
213. Cuantumul rezervei părinților	283
C. Rezerva soțului supraviețuitor	288
214. Cuantumul rezervei soțului supraviețuitor	288
215. Imputarea rezervei soțului supraviețuitor asupra moștenirii	294
D. Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor în concurs cu descendenții dintr-o căsătorie anterioară a defunctului	295
216. Reglementarea și justificarea cotității disponibile speciale	295

217. Noțiunea de „alți descendenți decât cei comuni lor” în sensul art. 1.090 C. civ.	302
218. Liberalitățile care intră sub incidența dispozițiilor art. 1.090 C. civ.	303
219. Determinarea cuantumului cotității disponibile ordinare și al cotității disponibile speciale. Regimul juridic al diferenței dintre cele două cotități disponibile	304
220. Sancțiunea depășirii cotității disponibile speciale	311
§4. Calculul rezervei și al cotității disponibile	313
221. Precizări prealabile	313
222. Determinarea activului brut al moștenirii, prin însurarea valorii bunurilor existente în patrimoniul succesoral la data deschiderii moștenirii	314
222.1. Probleme speciale privind evaluarea bunurilor	317
223. Determinarea activului net al moștenirii, prin scăderea pasivului succesoral din activul brut al moștenirii	320
224. Reunirea fictivă, doar pentru calcul, la activul net, a valorii donațiilor făcute în timpul vieții de către cel care lasă moștenirea.....	322
224.1. Reunire fictivă	323
224.2. Gratuități nesupuse reunirii.....	324
224.3. Presumpția de donație.....	326
224.3.1. Care sunt condițiile ce trebuie îndeplinite pentru aplicarea prezumției instituite de art. 1.091 alin. (4) C. civ.?.....	328
224.3.2. Persoanele care pot invoca prezumția instituită de art. 1.091 alin. (4) C. civ.....	331
224.3.3. Efectele prezumției	334
224.4. Evaluarea bunurilor	334
224.4.1. Regula generală	335
224.4.2. Reguli speciale.....	335
224.4.3. Evaluarea dezmembrămintelor proprietății	339
225. Ordinea efectuării operațiunilor necesare pentru stabilirea masei de calcul	341

226. Determinarea valorii concrete a rezervei și a coticității disponibile	343
§5. Reducțiunea liberalităților excesive	344
227. Noțiunea de „reducțiune”	344
228. Persoanele care pot invoca reducțiunea	346
229. Ordinea reducțiunii liberalităților excesive.....	350
229.1. Legatele se reduc înaintea donațiilor	350
229.2. Legatele se reduc toate deodată și proporțional, afară dacă testatorul a dispus că anumite legate vor avea preferință, caz în care vor fi reduse mai întâi celelalte legate	351
229.3. Donațiile se reduc succesiv, în ordinea inversă a datei lor, începând cu cea mai nouă.....	354
229.4. Ordinea și măsura reducțiunii liberalităților indirecte	355
230. Căile procedurale de realizare a reducțiunii.....	357
230.1. Reducțiunea prin bună învoială	357
230.2. Reducțiunea pe cale judecătorească.....	358
231. Efectele reducțiunii.....	362
231.1. Efectele reducțiunii în cazul legatelor	362
231.2. Efectele reducțiunii în cazul dezmoștenirii directe a moștenitorului rezervatar	363
231.3. Efectele reducțiunii în cazul donațiilor.....	364
232. Reducțiunea unor liberalități speciale (donația sau legatul are ca obiect un uzufruct, uz ori abitație sau o rentă ori întreținere viageră)	370
§6. Raportul donațiilor	375
233. Noțiune	375
234. Domeniul de aplicare al raportului	376
235. Corelația dintre raport și reducțiune	379
236. Condițiile obligației legale de raport al donațiilor	381
236.1. Să existe doi sau mai mulți moștenitori cu vocație legală la moștenire în calitate de descendenți ai defunctului sau de soț supraviețuitor.....	381

236.2. Moștenitorul obligat la raport să fi acceptat moștenirea	382
236.3. Moștenitorul legal să aibă și calitatea de donatar ...	383
236.4. Donația să nu fi fost scutită de raport	385
237. Persoanele care pot cere raportul	387
238. Donațiile supuse raportului	389
239. Excepțiile de la obligația de raport	390
240. Modul de efectuare a raportului	393
240.1. Raportul prin echivalent	394
240.1.1. Evaluarea bunului în cazul raportului prin echivalent	396
240.2. Raportul în natură	397
241. Căile procedurale de realizare a raportului	400
§7. Imputarea liberalităților și cumulul rezervei cu cotitatea disponibilă	403
242. Punerea problemei	403
243. Gratificatul nu este moștenitor rezervatar	403
244. Gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea nu este supusă raportului	405
245. Gratificatul este moștenitor rezervatar, iar liberalitatea este supusă raportului	406
246. Situația în care există mai multe liberalități, raportabile și neraportabile, iar beneficiarii liberalităților sunt atât moștenitori rezervatari, cât și persoane care nu au această calitate	408
246 bis. Stabilirea rezervei succesoriale în funcție de renunțatorii la moștenire care au fost gratificați printr-o donație raportabilă.....	411
246 bis.1. Sistemul Codului civil de la 1864	411
246 bis.2. Sistemul noului Cod civil.....	414
Bibliografie selectivă	419